

**Міністерство внутрішніх справ України
Одеський державний університет внутрішніх справ**

**Роль та місце правоохоронних органів
у розбудові демократичної правової держави**

**Матеріали
XII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції**

26 березня 2020 року

Одеса
ОДУВС
2020

УДК 351.74
Р68

Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення
статей, які суттєво перевищували пропоновані обсяги

Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демокра-
P68 тичної правової держави: матеріали XII міжнар. наук.-практ.
інтернет-конф., м. Одеса, 26 березня 2020 р. Одеса: ОДУВС,
2020. 268 с.
УДК 351.74

Щирська В. С.,
к. ю. н., доцент кафедри кримінального права та кримінології
факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування ОДУВС

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДЕКЛАРУВАННЯ НЕДОСТОВІРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Розвиток України як правової держави європейського зразка не можливий без застосування серйозних заходів щодо протидії корупції. У цьому контексті важливе місце відведено положенням КК України, який містить сучасні дієві інструменти протидії корупції. Серед них можна виокремити криміналізацію декларування недостовірної інформації (ст. 366-1 КК України).

Значений кримінально-правовий інструмент разом зі ст. 368-2 КК України протягом тривалого часу застосовувався для впливу на службових осіб, уповноважених на виконання функцій держави та місцевого самоврядування, з метою недопущення вчинення ними корупційних злочинів та використання інших форм незаконного збагачення. Однак рішенням Конституційного суду України від 26 лютого 2019 року незаконне збагачення декриміналізовано. У зв'язку з цим, як слушно зауважують учені, відбулася «амністія» високопосадовців, підозрюваних чи обвинувачених у незаконному збагаченні, а з другого боку на вчинення такого суспільно небезпечного діяння їм надано «індульгенцію», яка буде діяти до нової його криміналізації. У такій ситуації важливим інструментом стримування осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, від учинення корупційних правопорушень, пов'язаних із незаконним збагаченням, залишається декларування недостовірної інформації (ст. 366-1 КК України). Водночас криміналізація декларування недостовірної інформації в Україні передусім необхідна для посилення протидії злочинам у сфері службової та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. У більшості європейських країн декларацію про доходи й витрати розглядають як механізм ефективного фінансового контролю та засіб запобігання корупційним діям. Крім того, вичерпне надання інформації в декларації полягає у зміцненні довіри громадян до свого уряду шляхом демонстрації того, що більшість державних службовців живе в межах своїх можливостей.

Проблеми кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації досліджує велика група науковців: В.В. Андрієшин, А.А. Вознюк, Г.М. Зеленов, К.К. Полькін, А.В. Титко, К.О. Торгашова, С.С. Чернявський та ін. Їхні праці є підґрунтям для вдосконалення заборонної кримінально-правової норми, передбаченої ст. 366-1 КК України, однак чимало проблемних питань на цьому шляху залишилося не вирішено, а отже існує потреба в подальших наукових розвідках.

Декларування недостовірної інформації правоохоронці – насамперед слідчі Національної поліції України та детективи Національного антикорупційного бюро України – мали розв'язати низку проблем, серед яких є підстави для кримінальної відповідальності за цей злочин. Тому слід акцентувати на проблемних питаннях кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації. Згідно з положеннями примітки до ст. 45 КК України, упродовж тривалого часу не належало до корупційних кримінальних правопорушень. Дослідники слушно зазначають, що, формуючи підслідність Національного антикорупційного бюро України, законодавець у ч. 5 ст. 216 КПК України відніс до неї, зокрема, злочини, передбачені ст. 206-2, 209, 211, 366-1 КК України, однак вони, згідно з приміткою до ст. 45 КК України, не належать до корупційних. І лише Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення ефективності інституційного механізму запобігання корупції» від 2 жовтня 2019 року внесено відповідні зміни до ст. 45 КК України та включено злочин, передбачений ст. 366-1 КК України, до корупційних злочинів.

Аналіз кримінально-правової норми, передбаченої ст. 366-1 КК України, засвідчує те, що зміст положень примітки до цієї статті не відповідає положенням її ч. 1. Слушною є думка вчених, що після прийняття Закону від 15 березня 2016 року перелік приміток особливої дії доповнила примітка до ст. 366-1 КК України. Абзац 2 цієї примітки зводить об'єктивну сторону складу злочину, передбаченого ст. 366-1 КК України, оскільки в диспозиції цієї статті йдеться про подання суб'єктом декларування будь-яких завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функ-

цій держави або місцевого самоврядування, а в примітці йдеться про те, що такі відомості мають відрізнятися від достовірних на суму понад 250 мінімальних заробітних плат. Стосовно вдосконалення ст. 366-1 КК України вчені слушно пропонують законодавчу інформацію або її частину перемістити з абз. 2 примітки до диспозиції цієї статті.

Для з'ясування кримінально - правової природи злочину, передбаченого ст. 366-1 КК України, а також підвищення рівня ефективності застосування відповідної заборонної кримінально - правової норми необхідно вжити таких заходів: криміналізацію декларування недостовірної інформації в Україні слід визнати обґрунтованою. Водночас у контексті реформування кримінального законодавства, пов'язаного саме із запровадженням кримінальних проступків, слід розглянути можливість диференціації кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації, зокрема шляхом віднесення певних виявів цього злочину до категорії кримінальних проступків.

Декларування недостовірної інформації слушно віднесено до корупційних злочинів на підставі відповідних змін до примітки до ст. 45 КК України. З метою чіткого відмежування злочину, передбаченого ст. 366-1 КК України, від адміністративного правопорушення, передбаченого ч.4 ст. 172-6 КУпАП, слід підтримати пропозицію вчених про визначення чітких меж настання адміністративної та кримінальної відповідальності за ці діяння. Потребують узгодження положення ч. 1 ст. 366-1 КК України з абз. 2 примітки до цієї статті. Також необхідно замінити категорію «мінімальна заробітна плата», що вжито у цій статті, на «неоподатковуваний мінімум доходів громадян». У зв'язку з цим слушною видається пропозиція вчених стосовно уточнення змісту ч. 1 ст. 366-1 КК України вказівкою на те, що зазначені там відомості мають відрізнятися від достовірних на суму понад 250 неоподаткованих мінімумів доходів громадян. Для підвищення рівня ефективності протидії корупції загалом і застосування кримінально - правової норми, передбаченої ст. 366-1 КК України, зокрема, слід закріпити механізм протидії незаконному збагаченню шляхом нової криміналізації відповідних суспільно небезпечних діянь та/або механізм конфіскації нез'ясованих активів шляхом цивільної конфіскації.

Література

1. Андрієшин В. В. Кримінально-правова кваліфікація декларування не достовірної інформації (ст. 366-1 КК України). Вісник асоціації кримінального права України. 2018. № 11. Т. 2. С. 127–137.
2. Чернявський С., Вознюк А. Зарубіжний досвід правової протидії незаконному збагаченню. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2019. № 17(1). С.79-89. doi: <https://doi.org/10.33270/04191701.79>.
3. Колотило О. О. Конфіскація поза межами кримінального переслідування (цивільна конфіскація): міжнародно - правовий аспект. Наукові записки інституту законодавства Верховної Ради України. 2019. №3. С.81–88. doi: <https://doi.org/10.32886/instzak.2019.03.08>.
4. Киричко В. М. Законодавчий вірус у системі КК України: визначення і актуалізація проблеми на прикладі ст. 368-2 КК «Незаконне збагачення». Проблеми законності. 2016. Вип. 133. С. 142–151. doi: 10.21564/2414-990x.133.70893.
5. Вознюк А.А. Актуальні проблеми на шляху побудови ефективної системи кримінальноправової протидії корупції в Україні. Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі: матеріали III Міжнар. наук.- практ. конф. (Київ, 7 груд. 2018 р.) : у 2 ч. / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2018. ч. 1. с. 33–38. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/12146>.
6. Зеленов Г.М. Диференціація юридичної відповідальності за декларування недостовірної інформації. Протидія злочинності в Україні: кримінально-правові та кримінологічні аспекти: матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару (Миколаїв, 26 трав. 2016 р.)/упоряд. Є.О. Письменський. Миколаїв: Луган. держ. унт внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка, 2016. С. 61–65.

Чекмарьова І. М.	
СПЕЦІАЛЬНО-КРИМІНОЛОГІЧНІ ЗАХОДИ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ У РЕГІОНАХ УКРАЇНИ.....	252
Чорна Д. Р.	
ПРОБЛЕМИ НЕОСУДНОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ.....	254
Шульгіна М. А., Томіна В. Ю.	
ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ ЯК МЕХАНІЗМ ЗАПОБІГАННЯ НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ.....	255
Щирська В. С.	
КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДЕКЛАРУВАННЯ НЕДОСТОВІРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ..	257
Янковий М. О.	
ОКРЕМІ АСПЕКТИ ТАКТИКИ ДОПИТУ ПОТЕРПІЛИХ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ПО «ГАРЯЧИХ СЛІДАХ».....	258